

Lokale initiatieven **Mensen met verward gedrag**

ZonMw coördineert een actieprogramma om op lokaal en regionaal niveau projecten tot stand te brengen die tot doel hebben de aanpak voor mensen met verward gedrag te stroomlijnen.

TEKST: FRANK VAN WIJCK

De toename van het aantal E33-meldingen door de politie (code voor: overlast door persoon met verward gedrag) vormde in 2016 de concrete aanleiding voor de komst van het ZonMw -actieprogramma *Lokale initiatieven voor mensen met verward gedrag*. “Er moest een sluitende aanpak komen die ruimte biedt aan alle facetten van de ondersteuning en opvang van deze mensen en de zorg voor hen”, vertelt programmamanager Lisanne Hogema. “Om dat mogelijk te maken, financiert en faciliteert het actieprogramma domein-overstijgende en persoonsgerichte projecten en initiatieven.”

Samenwerking – tussen zorgaanbieders, gemeenten, politie, maatschappelijke opvang en cliënten(organisaties) – was een nadrukkelijk uitgangspunt voor deze projecten en initiatieven. En ze moesten gebaseerd zijn op de negen bouwstenen van het Aanjaagteam verwarde personen (zie kadertekst ‘De negen bouwstenen’).

Gemeentelijk en regionaal

Sinds de start van het programma in 2018 zijn veel projecten financieel mogelijk gemaakt. “Veel op gemeentelijk niveau, maar ook regionaal”, vertelt Hogema. “We wilden het de ruimte geven om goed van de grond te komen. De problematiek is complex en niet alles is op gemeentelijk niveau op te pakken. Denk onder meer aan vervoer van verwarde personen of het inrichten van een meldpunt voor niet-acute situaties. Bij gemeentelijke projecten zijn bijvoorbeeld initiatieven voor de inzet van wijk-GGD’ers gefinancierd. Een wijk-GGD’er gaat zo snel mogelijk op iemand met verward gedrag af om escalatie te voorkomen. Een verbindende functie tussen openbare orde en veiligheid dus, waarbij samen met ketenpartners wordt bepaald welke aanpak voor iemand nodig is. Die wordt dan ook direct geregeld. Dit voorkomt onnodige politie-inzet.”

Direct bij de start van het actieprogramma is gezegd dat ruimte moet bestaan voor regionale verschillen. “Organisaties verschillen van elkaar en iedere regio heeft zijn eigen context, structuur en cultuur”, zegt Hogema. “Ook zijn er regionale verschillen in de doelgroep en de problemen waarmee deze mensen te maken krijgen.

Amsterdam bijvoorbeeld heeft te kampen met relatief veel dak- en thuislozen en immigranten die het moeilijk hebben. In Friesland kan het weer om heel andere zaken gaan. Verward gedrag vertonen kan te maken hebben met een verslaving, maar ook bijvoorbeeld met een verstandelijke beperking of psychische problemen. Het kan een acuut probleem zijn of zich afspelen over een langere periode. De diversiteit is groot, dit verklaart ook waarom discussie is ontstaan over de tenaamstelling. Samen met het werkveld overdenken we nu alternatieven, maar we hebben nog niet het definitieve antwoord op wat de beste benaming is.”

‘Een wijk-GGD’er voorkomt onnodige politie-inzet’

Urgentiebesef

Het enthousiasme om met projecten aan de slag te gaan was direct groot. “De gemeenten voelden een duidelijke urgentie om de problematiek rond mensen met verward gedrag aan te pakken”, zegt Hogema. “In de meeste gevallen fungeerden de gemeenten ook als aanjager om tot projecten te komen, vanwege de wettelijke verantwoordelijkheden die zij hebben. En ze hebben zich ook ingespannen om alle andere relevante partijen – politie, ggz, huisartsen, wijkteams, acute zorg, naasten en ervaringsdeskundigen – erbij te betrekken. De mate waarin dit lukte verschilt weliswaar per regio, maar je ziet nu toch dat veel tot stand is gebracht. De gekozen aanpak, waarin samenwerking centraal stond, heeft ervoor gezorgd dat partijen elkaar nu veel beter weten te vinden. Nu, ruim twee jaar verder, is een groot deel van de doelgroep bereikt. Bijna alle gemeenten in het land zijn betrokken bij projecten.”

Natuurlijk waren er belemmeringen. Partijen die niet wilden participeren bijvoorbeeld, maar ook zorgen over

Lisanne Hogema: ‘De gemeenten voelden een duidelijke urgentie om de problematiek aan te pakken’.

de borging na een projectperiode. “Financiering is daarin altijd een belangrijk vraagstuk”, zegt Hogema. “Daarom is op sommige trajecten al de Nederlandse Zorgautoriteit betrokken. Ook de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de Nederlandse ggz, woningcoöperaties en zorgverzekeraars kijken mee. Het kennisnetwerk Verward Gedrag speelt een rol om de opgedane kennis te bundelen en verspreiden. En Erasmus School of Health Policy & Management (ESHPM) verzorgt een centrale evaluatie om inzichtelijk te maken hoe goede praktijken rond de omgang met mensen met verward gedrag zijn ontwikkeld, geborgd en verspreid.”

Stappen gezet

Wanneer is het actieprogramma geslaagd te noemen? “De oorspronkelijke doelstelling was in alle gemeenten een goed werkende aanpak realiseren voor mensen met verward gedrag”, zegt Hogema. “Dat blijkt complex, want de bouwstenen zijn niet zomaar te kwantificeren. Op alle bouwstenen zijn stappen gezet, we hebben zeker een beweging op gang gebracht en de meeste projecten zijn geslaagd omdat ze nieuwe inzichten hebben opgeleverd die ook in andere regio’s kunnen worden benut. Het onderzoek van ESHPM kan in beeld brengen wat nu moet worden gedaan in het verlengde van wat al is bereikt. Momenteel zijn we in gesprek om te kijken of het actieprogramma een vervolg kan krijgen.”

DE NEGEN BOUWSTENEN

In 2016 zijn handvatten opgesteld voor goede zorg en hulp voor mensen met verward gedrag: negen bouwstenen, die nauw met elkaar samenhangen. Ze vormen voor gemeenten en hun samenwerkingspartners de basis voor een sluitende aanpak. De bouwstenen zijn:

1. Inbreng mensen met verward gedrag en hun omgeving
2. Preventie en levensstructuur
3. Vroegtijdige signalering
4. Melding
5. Beoordeling en risicotaxatie
6. Toeleiding
7. Passend vervoer
8. Passende ondersteuning, zorg en straf
9. Informatievoorziening

ZonMw heeft een interactieve landkaart ontwikkeld, die laat zien welke projecten waar in het land lopen. Deze is te vinden op <https://www.de-eerstelijns.nl/dossier/de-dossiers-bij-de-eerstelijns-3-2021>. Hier is ook informatie te vinden over de talkshowreeks die ZonMw organiseert samen met VNG en Impuls Werkplaats. In zes talkshows wordt aandacht besteed aan thema’s die bijdragen aan een meer inclusieve samenleving met passende zorg en ondersteuning. Hierin komen ook projecten van het *Actieprogramma lokale initiatieven voor mensen met verward gedrag* aan bod.

Daarop aansluitend is er een podcastreeks over het includeren van mensen met een (psychische) kwetsbaarheid in onze samenleving. Onderzoekers, professionals, ervaringsdeskundigen en beleidsmakers vertellen hoe een inclusieve samenleving eruit zou kunnen zien. En wat nodig is om dat te bereiken. Tot slot is er een overzicht van een aantal publicaties die duidelijk maken wat er in verschillende projecten wordt gedaan; ook allemaal te zien op <https://www.de-eerstelijns.nl/dossier/de-dossiers-bij-de-eerstelijns-3-2021>.